

خان ترک چگونه جذب اسلام شد؟

روند اسلام‌پذیری دودمان قراخانیان ترکستان
(نیمه نخست سده چهارم هجری)

آسیای مرکزی، نام و آوازه‌ای برای خود نزد مسلمانان کسب کرد. با این حال، کمبود منابع و گزارش‌های تاریخی، سرگذشت این دودمان را در ورطه ابهام قرار داده و عملاً آگاهی‌های اندک و پراکنده‌ای درباره تاریخ سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سلسله قراخانی و به‌ویژه روند اسلام‌پذیری آنان در دست است. در این نوشتار تلاش شده است تا با ارزیابی دوباره منابع و بهره‌گیری از داده‌های سکه‌شناختی، روایتی از اسلام‌پذیری دودمان قراخانیان در نیمه نخست سده چهارم هجری ارائه شود و به این پرسش پاسخ داده شود که پذیرش دین اسلام از سوی خاندان قراخانی، چگونه صورت پذیرفت و چه پیامدهایی در پی داشت. ارزیابی داده‌های موجود چنین برمی‌آید که باگروش قراخانیان به اسلام، نه تنها قلمرو این دودمان در دایره «دارالاسلام» جای گرفت و اعتباری برای ایشان نزد مسلمانان فراهم گشت، بلکه رسالت سنتی سامانیان در امر «جهاد» و «غزا» علیه نامسلمانان رنگ باخت و همین روند به تدریج زمینه‌های ضعف و فروپاشی نهایی آنان را مهیا ساخت.

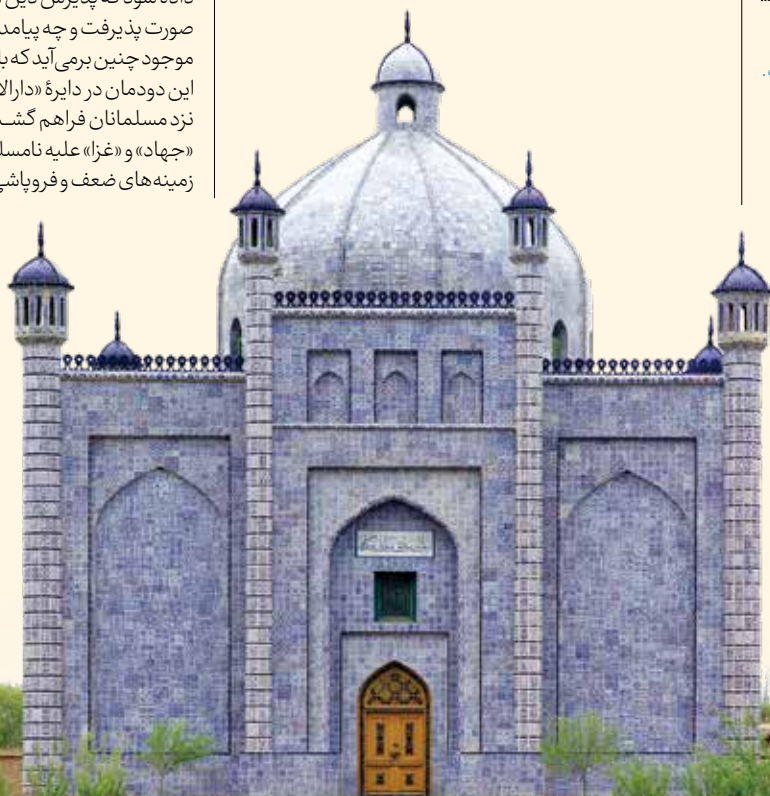
مقدمه

دودمان قراخانیان، ایلک خانیان، خانیان یا آل افراسیاب، نخستین دودمان ترک تبار در سرزمین‌های کرانه خاوری سیردریا (سیحون) و ترکستان بود که با پذیرش دین اسلام در نیمه نخست سده چهارم هجری، در شمار خاندان‌های حکومتگر مسلمان درآمد و دیری نپایید که با ورود به عرصه تنش‌های سیاسی سرزمین فرارود (ماوراءالنهر) و پرداختن به امر غزا و جهاد در برابر «کفار» دشت‌های

جمال پیره مرد شتریان

دانشجوی دکتری تاریخ ایران
دانشگاه تهران. مقالاتی از او در
ژورنال‌های علمی منتشر شده است.
او همچنین کتاب تاریخ سوئد از
کارل گریمبرگ را به فارسی ترجمه
کرده است.

آرامگاه عبدالکریم ستوقی بُغراخان

Tomb of Sultan Satuk Bughra Khan, the first Muslim khan of the Kara-Khanid, in Artush, Xinjiang